

LANDSKAPSTYRELSENS FRAMSTÄLLNING

Ny landskapslag om avbytarverksamhet för lantbrukare

1996-97

nr 30

FÖRSLAG

Landskapsstyrelsen föreslår att lagtinget antar en ny landskapslag om avbytarverksamhet för lantbrukare. Lagen ersätter den tidigare lagen om avbytar-service för lantbrukare (14/86). Avsikten med den nya lagen är främst att säkerställa en effektiv avbytarverksamhet och få ett mera överskådligt och lättillgängligt lagverk. Dessutom föreslås en ändring av stadgandena som gäller förvaltningen av avbytarverksamheten. Lagförslaget är utformat som en ramlag och närmare bestämmelser om avbytarverksamheten skall intas i landskapsförordning.

ALLMÄN MOTIVERING

1. Gällande lagstiftning

I och med en ändring i landskapslagen om avbytar-service för lantbrukare blev rikets då gällande avbytarlag gällande på Åland. Rikslagen har sedan reviderats vid flera tillfällen för att den 1 januari 1997 ersättas av en helt ny rikslag. Detta innebär att gällande lag på Åland är en flera gånger reviderad och mycket svårbemästrad rikslag som inte längre gäller i riket. Den gällande rikslagen och landskapets målsättningar har kommit så långt i från varandra att det är befogat med en helt ny åländsk lag.

2. Målsättningen

Målsättningen vid utarbetandet av framställningen har varit bibehållen sysselsättning inom lantbruket och bevarande av det öppna landskapet. Djurhållningen medför en stor bundenhet för lantbrukarna med minimal möjlighet att kunna ta ut semester. Landskapsstyrelsen avser med föreliggande framställning medverka till att djurhållningen i landskapet utvecklas genom att via ett avbytar-system göra det möjligt för lantbrukarna att ta ut ledighet i sådan omfattning att det skall vara intressant och möjligt för unga familjer att satsa på djurhållning.

Det öppna landskapet är en av förutsättningarna för turismen på Åland.

3. Utblick

3.1. Avbytarverksamheten i Finland

I riket gäller en ny lag från och med den 1 januari 1997. En lantbrukare har rätt till avbytarverksamhet i 22 dagar per år för semester och till vikariehjälp för högst den tid som han av tillfällig orsak är förhindrad att sköta sitt lantbruk. Oavbruten vikariehjälp på grund av arbetsoförmåga begränsas i regel till 365 dagar men kan fortsätta ännu längre om lantbrukaren under ledigheten ansökt om invalidpension. En begränsning i rätten till semester har införts på gårdar där flera semesterberättigade lantbrukare arbetar. Om en lantbruksavbytare klarar av att sköta hela besättningen under en normal arbetsdag så måste lantbrukarna ta minst 11 dagar av semestern under samma tidsperiod.

Någon rätt till veckoledighet finns inte. Däremot skall en lantbrukare med rätt till semester kunna köpa arbetsinsatser av kommunala lantbruksavbytare med månadslön till ett pris som täcker en del av kostnaderna för lantbruksavbytarens lön. Avbytarhjälp kan endast komma i fråga om kommunen har lediga lantbruksavbytare.

En lantbrukare kan välja om han vill anlita den kommunala avbytarverksamheten eller om han själv vill ordna med lantbruksavbytare. I det senare fallet har han rätt att få

ersättning av kommunen. Lantbrukaren som själv ordnar med lantbruksavbytare kan anställa en person som bor tillsammans med honom på samma lägenhet så länge det inte är en lantbrukare som själv har rätt till semester på samma lägenhet.

3.2. Avbytarverksamheten i Sverige

Avbytarverksamheten i Sverige har på några år genomgått stora förändringar med stora neddragningar i stödet till verksamheten. I dag ges kilometerersättning och en viss ersättning till administrationen.

Avbyttjänsten (tillhör bondekooperationen) har länge haft monopol men de senaste åren har det bildats fristående konkurrenter. Det är också vanligt att flera jordbrukare går samman och anställer en egen lantbruksavbytare eller anlitar släktingar och vänner när de vill ha ledigt.

För att spara pengar har man på vissa ställen tagit bort distriktskontoren som fördelar jobben och i stället infört självstyrande grupper. Dessa grupper består av lantbruksavbytare som i tvåmånadersetapper själva planerar sina jobb. Under perioder med mindre jobb går avbyttarna på internutbildningar för att lära sig att göra andra jobb på gårdarna och för att hänga med den tekniska utvecklingen.

Med minskade statsbidrag har avbyttjänsten tvingats till kraftiga höjningar av taxan. Det finns dock ett rabattsystem på den fasta avgiften för de som använder avbyttjänsten mycket. I takt med att kostnaderna stigit, har kraven från kunden ökat.

3.3 Avbytarverksamheten i Danmark.

I Danmark sköts avbyttningen inom jordbruket av *vikarordningar*. Ca 40 vikarordningar fördelade över hela Danmark, ska betjäna ca. 13 000 bönder med ett avbytningsbehov på 1,5 miljoner vikarietimmor.

Den danska staten stöder vikarordningarna med ca 30 % av kostnaden. Resten finansieras av jordbrukarna själva. Kostnaderna för en avbyttimme bestämmer vilken timsats vikarordningen kan kräva av jordbrukaren.

Till sin hjälp har vikarieordningarna *Landsurvalet för vikarordningars uppbygging och sammansättning*, ett rådgivande organ som ska stödja de lokala vikarordningarna och vara initiativtagare inom området.

Vikarordningen kan bestå av ägare eller arrendatorer av jordbruksbedrifter. Dessa får stöd att utbilda och avlöna lantbruksavbytare (85 % av kostnaderna). För att vara bidragsberättigad måste ordningen ha minst 100 medlemmar och minst 3 heltidsanställda plus en fast anställd arbetsdistributör.

Fortbildningen av lantbruksavbytare är omfattande. Varje år arrangeras kurser i ADB, psykologi, husdjurskurser och fortbildningskurser där avbyttarna får möjligheter att sätta sig in i den nyaste teknologin inom jordbruket.

3.4 Avbytarverksamheten i Norge.

I Norge sköts det mesta av avbytningen i jordbruket av så kallade *avbytarlag*. Deras arbete består i att kartlägga, organisera och administrera all avbytning inom ett område. Avbytarlaget är organiserat med eget styre och egna lagar och förordningar och står som arbetsgivare åt den dagliga ledaren av laget. Förordningen måste godkännas av fylkesmannen i samråd med kommunen där laget är registrerat.

Antingen är det avbytarlaget eller jordbrukaren som ensam eller tillsammans med annan jordbrukare anställer avbytarna.

4. Ärendets beredning

Förslaget har utarbetats på basen av utredningen "Rapport från arbetsgruppen för översyn av avbytarverksamheten".

5. Förslagets huvudpunkter

En lantbrukare som bedriver kreatursskötsel har som tidigare rätt att få avbytarverksamhet 22 dagar per år för semester och 12 dagar för veckoledighet. Dessutom har han i likhet med lantbrukare som enbart bedriver växtodling rätt till vikariehjälp för den tid han på grund av t.ex. sjukdom eller någon annan tillfällig omständighet inte kan utföra de nödvändiga arbetena på gården. Grunderna för beviljande av vikariehjälp samt maximitiderna bevaras i huvudsak oförändrade, förutom att längden på en oavbruten vikariehjälp som ges på grund av sjukdom eller olycksfall som drabbat lantbrukaren begränsas till 365 dagar. Vikariehjälpen kan förlängas även efter detta, om lantbrukaren har lämnat in en ansökan om invalidpension innan de 365 dagarna gått till ända. Semestern är avgiftsfri men för vikariehjälp tas en avgift ut som bestäms utgående från lantbruksföretagarens LFÖPL- arbetsinkomst.

För veckoledigheten tas en fast avgift ut på 30 mark per timme. Rätten till veckoledighet förutsätter att landskapet har lediga lantbruksavbytare.

En nyhet är rätten för en lantbrukare att köpa sin avbytarverksamhet från privata avbytarföretag. Dessa fristående företag fakturerar sedan landskapet för de timmar som de tjänstgör hos lantbrukaren enligt en i landskapsförordning fastställd timnorm.

Lantbrukaren kan välja om han vill anlita den avbytarverksamhet som landskapet ordnar eller om han själv vill ordna sina avbytarjänster, antingen genom ett privat avbytarföretag som redogjorts för ovan, eller genom att landskapet betalar lönekostnaden för en av honom anställd lantbruksavbytare. Lantbruksavbytare som lantbrukarna själva ordnar, skall godkännas av semesternämnden och skall ha praktisk erfarenhet av kreatursskötsel och lantbruksgöromål. Lantbrukaren har arbetsgivaransvaret för den anställda lantbruksavbytare medan landskapet står för kostnaden genom att betalar lantbruksavbytarens lön och sociala avgifter enligt timnormen. Den föreslagna lagen avviker från den

nuvarande i det avseendet att en lantbrukare som själv ordnar sin avbyttjänst också kan använda sig av en person som bor tillsammans med honom på samma lägenhet som lantbruksavbytare.

På ett lantbruk som drivs av två lantbrukare som båda har rätt till semester och som har minst fyra men mindre än tio husdjursenheter måste semestern tas ut samtidigt, om avbyttjänsten kan skötas av en lantbruksavbytare.

5.1 Vikariehjälp

Semesternämndens sekreterare skall bedöma behovet av vikariehjälp och bedöma om det inte finns någon annan inom lantbruket som har möjlighet att sköta den frånvarande lantbrukarens arbetsuppgifter innan han beslutar om att bevilja hjälpen. Detta stadgande har tillkommit för att förhindra att vikariehjälp används på ett oriktigt sätt. Av samma anledning har man skärpt återkravsmöjligheten om det skulle visa sig att en lantbrukare har utnyttjat vikariehjälp på ett otillbörligt sätt. Rutinerna för en sådan kontroll får arbetas fram efter hand.

6. Förvaltningen

6.1 Semesternämnden.

Semesternämndens sammansättning ändras inte men semesternämndens roll minskar genom den nya reformen. Semesternämnden skall vara den instans som utvecklar avbyttverksamheten, sköter den allmänna ledningen, styrningen och övervakningen av avbyttverksamheten och ger förslag på tilläggsutbildning för avbyttarna. Semesternämnden skall även pröva överklagade beslut som semesternämndens sekreterare har fattat. Semesternämnden skall också vara den instans dit semesternämndens sekreterare vänder sig när svårare principiellt viktiga beslut skall tas.

6.2 Semesternämndens sekreterare.

Semesternämndens sekreterares ansvar ökar i och med att mycket av semesternämndens beslutanderätt delegeras. Semesternämndens sekreterare skall bevilja semester, vikariehjälp och veckoledighet. Ge förslag på anställande av lantbruksavbyttare samt ge förslag på arbetsavtal. Han kan även få rätten att anställa lantbruksavbyttare. Han har rätt att besluta om utbetalning av pengar från avbyttverksamhetens konto till löner, kilometersättningar och övrigt som har med avbyttverksamheten att göra. Men löneutbetalningen skall fortfarande skötas av landskapet. Semesternämndens sekreterare skall också utveckla avbyttverksamheten så att den anpassas till de behov som kan uppstå. Utöver detta sköter semesternämndens sekreterare de uppgifter som han haft tidigare. Semesternämndens sekreterare skall även fatta beslut i ärenden där lantbrukare har skadeståndskrav på landskapsanställd lantbruksavbyttare.

7. Förslagets ekonomiska, organisatoriska och miljömässiga verkningar

7.1. Ekonomiska verkningar

Lagförslaget utgår från nu gällande bestämmelser om avbytarverksamhet och innehåller inte några förslag på förändringar som borde leda till någon ytterligare ekonomisk belastning för landskapet. Däremot torde införandet av timnormen beräknas spara närmare 100.000 mk på grund av att de privata avbytarna inte längre har möjlighet att ta betalt för fler timmar än vad timnormen fastslagit. På grund av förenklad administration borde landskapet spara ytterligare.

7.2. Organisatoriska verkningar

Förslaget leder till en flexiblare förvaltning genom att ärenden avgörs direkt på tjänstemannanivå i stället för i en nämnd.

7.3 Miljömässiga verkningar

Förslagets leder till bevarandet av det öppna jordbrukslandskapet. Genom att landskapet tillhandahåller en hög servicenivå avseende landskapets avbytarverksamhet och står för administration åt de lantbrukare som väljer att anställa sin egen lantbruksavbytare samt ger lantbrukarna möjlighet till både semester och veckoledighet så finns förutsättningen att fler lantbrukare stannar kvar i yrket och hjälper till att bibehålla det öppna landskapet.

DETALJMOTIVERING

1 kap. Inledande bestämmelser

1 § Lagens tillämpningsområde. Paragrafen nämner de förmåner som ingår i avbytarverksamheten, semester, veckoledighet och vikariehjälp. En lantbrukare kan välja om han vill utnyttja landskapets lantbruksavbytare, anlita ett privat avbytarföretag eller själv anställa en lantbruksavbytare och få hjälp av landskapet med utbetalning av lönekostnader till lantbruksavbytare.

2 § Definitioner på lagens centrala begrepp. Av paragrafen framgår bland annat de villkor som en lantbrukare måste uppfylla för att han skall ha rätt till den avbytarverksamhet som lagen avser.

3 § Rätt till semester, vikariehjälp och veckoledighet. Paragrafen stadgar närmare om vilka lantbrukare som har rätt till avbytarverksamhet.

4 § *Ledningen och tillsynen.* Avbytarverksamheten i landskapet administreras av landskapsstyrelsen som också övervakar lagens efterlevnad.

5 § *Semesternämnd.* Organ under landskapsstyrelsen som tillsätts för att sköta den allmänna ledningen, styrningen och övervakningen av avbytarverksamheten. Semester-nämnden består av en ordförande och fyra ledamöter jämte personliga ersättare för dem. Minst två av ledamöterna jämte deras ersättare representerar lantbrukarna i landskapet.

6 § *Semesternämndens sekreterare och ledande lantbruksavbytare.* Sekreteraren tillsättes av landskapsstyrelsen för att sköta den löpande driften av avbytarverksamheten vilket bland annat innebär att han fattar beslut i enskilda ärenden, sköter anställningen av lantbruksavbytare och betalar ut ersättningar till fristående lantbruksavbytare eller avbytarföretag.

7 § *Ansvar för ordnande av avbytarverksamhet.* Landskapsstyrelsen har det yttersta ansvaret och skall se till att avbytarverksamheten fungerar genom att anställa ett tillräckligt antal lantbruksavbytare eller genom att köpa tjänster av en privat producent. Till sin hjälp har landskapsstyrelsen semesternämnden.

8 § *Landskapets avbytarverksamhet.* Landskapets avbytarverksamhet är organiserad som ringavbytning eller ambulerande avbytning. En lantbruksavbytare som arbetar i ring är anställd med månadslön och betjänar en fast grupp av semesterberättigade lantbrukare som sinsemellan gör upp med lantbruksavbytaren om semester och veckoledighet under en längre tidsperiod. En ambulerande lantbruksavbytare är också anställd med månadslön men har inte i förväg några bestämda gårdar att betjäna utan tjänstgör hos de lantbrukare som inte i förväg bestämt den exakta tidpunkten för ledigheten.

9 § *Semester.* Ansökan om semester skall vara inlämnad senast den sista januari. Önskar lantbrukaren semester innan den 14:e februari krävs dock att ansökan lämnas in senast 14 dagar före den planerade semesterns första dag. Ansökan måste lämnas in i tid och vara komplett för att semesternämnden skall kunna klarlägga arbetsbehovet på gården och planera avbytarverksamheten under året. För att tillförsäkra semesternämnden denna arbetsro finns stadgandet om att lantbrukaren mister semesterdagar om han inte lämnar in ansökan i tid.

10 § *Veckoledighet.* Rätten till veckoledighet förutsätter att landskapet har lediga lantbruksavbytare. För veckoledigheten tas en fast avgift ut på 30 mark per timme.

11 § *Lantbrukarens informationskyldighet.* Lantbrukaren skall i samband med att han ansöker om semester lämna ett antal uppgifter till semesternämndens sekreterare som behövs för att planera landskapets avbytarverksamhet.

12 § *Bestämmande av tidpunkten för uttagande av semester.* Paragrafen behandlar regler och undantag vid bestämmandet av när lantbrukaren skall få ta ut ledighet med hjälp av landskapets lantbruksavbytare.

13 § *Följderna av en utökning av lantbruksavbytarens uppgifter.* Framkommer det att en semesterberättigad lantbrukare missbrukar avbytarhjälp och låter en lantbruksavbytare som finns på gården på grund av en kollegas semester ta hans arbetsuppgifter anses han ha haft semester under de dagar som lantbruksavbytare skött arbetsuppgifter som varit nödvändiga för att trygga lantbrukets fortsatta drift. Om det inte är möjligt att anse nämnda dagar som semesterdagar skall den person som överlastat sina arbetsuppgifter på lantbruksavbytare ersätta den del av kostnaderna för avbytarjämbnsten som kan anses ha förorsakats av hans handlande.

14 § *Vikariehjälp.* Innan vikariehjälp beviljas skall semesternämndens sekreterare bedöma om det inte finns någon annan inom lantbruket som har möjlighet att sköta den frånvarande lantbrukarens arbetsuppgifter. Detta stadgande har tillkommit för att förhindra att vikariehjälp används på ett oriktigt sätt. Av samma anledning har man skärpt återkravsmöjligheten om det skulle visa sig att en lantbrukare har utnyttjat vikariehjälpn på ett otillbörligt sätt. För vikariehjälpn tas en timtaxa ut som inte får överstiga kostnaderna för produktionen av verksamheten. Hur timtaxan räknas ut framgår av landskapsförordning.

15 § *Avbrytande av vikariehjälp.* Vikariehjälpn kan avbrytas om det framkommer att den som får vikariehjälpn inte har behov av den eller om någon annan som arbetar i lantbruket än den som får hjälpen lastar över sitt arbete på lantbruksavbytare. Om det inte är möjligt att avbryta vikariehjälpn direkt så får lantbrukaren ett ersättningskrav på hela kostnaden för vikariehjälpn.

16 § *Lantbruksavbytarens arbetsuppgifter.* Paragrafen slår fast att det är kreatursskötseln som är lantbruksavbytarens primära arbetsuppgift på gården. Under tid som lantbruksavbytare ensam sköter driften av lantbruket skall han oavsett vad som överenskommit med lantbrukaren vid behov även göra övervakningsbesök för att trygga lantbrukets kreatursskötsel. Detta betyder att lantbruksavbytare har huvudansvaret när han är ensam på lantbruket.

17 § *Icke landskapsanställd lantbruksavbytares arbetstid.* Lantbruksavbytarens arbetstid och därmed hans ersättningskrav bestäms med hjälp av en timnormsschablon som finns intagen i landskapsförordningen om avbytarverksamhet.

18 § *Semesternämndens rätt till information.* Semesternämnden har rätt att av skatte- och andra myndigheter för verkställigheten av denna lag erhålla erforderliga uppgifter och utredningar.

19 § *Andra uppgifter för landskapsanställda lantbruksavbytare.* Under tider med mindre arbetsbelastning på avbyterna kan de gå in och göra annat arbete åt de lantbrukare som är villiga att betala för extra arbetskraft.

20 § *Ersättningsanspråk.* En lantbrukare som anser sig ha lidit ekonomisk skada på grund av att en av landskapets lantbruksavbytare har gjort något misstag kan skriftligen yrka på ersättning hos semesternämndens sekreterare.

21 § *Rättelseyrkande.* Semesternämndens sekreterare fattar beslut om beviljande av verksamhet samt om andra härtill hörande frågor, enligt 6 och 20 §§. Ett rättelseyrkande i anledning av ett sådant beslut skall avgöras av semesternämnden. Semesternämndens sekreterare skall dock i sitt beslutsfattande iaktta stadgandena om rättande av skriv- och sakfel i lagen om förvaltningsförfarande. Rättelseyrkandet är ett förvaltningsförfarande som föregår överklagandet till Ålands förvaltningsdomstol som är egentlig förvaltningsrättsskipning. Rättelseyrkandet kan endast begäras av part och skall framställas skriftligen till myndigheten. Endast de beslut som fattats med anledning av ett rättelseyrkande kan överklagas till Ålands förvaltningsdomstol. Semesternämndens sekreterare skall utan dröjsmål vidarebefordra rättelseyrkandet jämte därtill hörande handlingar till semesternämnden.

22 § *Sökande av ändring.* I beslut som semesternämnden har fattat med anledning av ett rättelseyrkande får ändring sökas genom besvär hos Ålands förvaltningsdomstol.

Fortsatta besvär till högsta förvaltningsdomstolen är möjliga bara när det gäller beslut som avser återbetalning av grundlös förmån. Med detta menas beslut genom vilka den som mottagit lantbruksavbytare förpliktigats att ersätta de kostnader som förorsakats av avbytarverksamhet som givits utan grund, liksom även beslut genom vilka en ersättning, som betalats utan grund för själv ordnad avbytarjänst, återkrävs.

23 § *Sekretess.* De personer som på olika sätt arbetar med avbytarverksamheten kan få tillgång till diverse känsliga uppgifter rörande de som anlitar verksamheten och deras

familjer varför de är ålagda tystnadsplikt. Tystnadsplikten gäller även efter det att anställningen upphört.

24 § Närmare bestämmelser. I paragrafen ges ett generellt bemyndigande att vid behov utfärda närmare bestämmelser om verkställigheten och tillämpligheten av lagen.

25 § Ikraftträdande. Lagen föreslås träda i kraft så fort som möjligt varför datum för ikraftträdandet lämnas öppet.

Landskapsstyrelsen föreslår att lagtinget antar följande lag

LANDSKAPSLAG om avbytarverksamhet för lantbrukare

I enlighet med lagtingets beslut stadgas:

1 kap.

Inledande bestämmelser

1 §

Lagens tillämpningsområde

Avbytarverksamhet för lantbrukare under tiden för semester och veckoledighet samt vid behov av vikariehjälp ordnas enligt bestämmelserna i denna lag.

Landskapet skall göra det möjligt för en lantbrukare att få ledighet genom att erbjuda landskapsanställda lantbruksavbytare eller genom att betala lönekostnaderna för en av lantbrukaren anställd lantbruksavbytare.

Landskapet skall även främja uppkomsten av privata avbytarföretag genom att betala ersättning för avbytarverksamhet till sådana företag enligt stadgandena i 17 § och i landskapsförordning.

2 §

Definitioner

I denna lag avses med

1) *lantbruk*, en självständig ekonomisk enhet som beskattas enligt inkomstskattelagen för gårdsbruk (FFS 543/1967),

2) *kreatursskötsel*, husdjursproduktion, med undantag av fiske, som beskattas enligt inkomstskattelagen för gårdsbruk,

3) *lantbrukare*, en person som genom att själv delta i arbetet bedriver lantbruk och som
a) har en gällande försäkring för minimipensionsskydd enligt lagen om pension för lantbruksföretagare (FFS 467/1969) eller som har lämnat in en ansökan om en sådan, eller
som

b) har beviljats delinvalidpension enligt lagen om pension för lantbrukare, eller

c) har rätt till pension enligt lagen om generationsväxlingspension för lantbrukare,

4) *husdjursenhet*, olika grupper av djur som i daglig skötsel kräver en likvärdig arbetsinsats av lantbrukaren. En husdjursenhet består av

a) en mjölkko

b) tre dikor eller fyra andra nötkreatur,

c) tre hästar,

d) tre suggor inklusive smågrisar eller 35 andra svin,

- e) fyra getter över sex månader
- f) tio får över sex månader eller
- g) 200 höns eller 2000 broilers.

3 §

Rätt till semester, vikariehjälp och veckoledighet

Rätt till förmånerna i denna lag har en lantbrukare från och med 18 årsdagen till och med det kalenderår han fyller 65 år och en lantbrukare i åldern 15-17 år om han ifråga om andra villkor än ålder uppfyller de i lagen om pension för lantbruksföretagare stadgade villkoren för erhållande av försäkring för minimipensionsskydd.

Lantbrukare som erhåller arbetslöshetsersättning eller är anmäld hos arbetsförmedlingen som arbetssökande vid tiden för avbytarjäntsten är inte berättigad till någon avbytarverksamhet.

Rätt till semester och veckoledighet har en lantbrukare som arbetar minst 20 timmar i veckan med kreatursskötsel. Kreatursskötseln skall vid tidpunkten för semestern eller veckoledigheten omfatta minst fyra husdjursenheter.

Rätt till vikariehjälp har en lantbrukare som av en i landskapsförordning stadgad tillfällig orsak inte har möjlighet att utan vikariehjälp sköta de nödvändiga arbeten som hör till den dagliga skötseln av lantbruket. En lantbrukare som har fyllt 65 år har bara rätt till vikariehjälp om det konstaterade behovet av vikariehjälp har uppkommit innan han fyllt 65 år, såvida inte landskapsstyrelsen av särskilda generationsväxlingsskäl beslutar annat. Under de sex månader som följer efter det att han fyllt 65 år har han endast rätt till vikariehjälp under 60 dagar.

2 kap.

Förvaltningen

4 §

Ledningen och tillsynen

Den allmänna ledningen av och tillsynen över avbytarverksamheten ankommer på landskapsstyrelsen.

5 §

Semesternämnd

För fullgörande av de i 4 § avsedda uppgifterna tillsätter landskapsstyrelsen en semesternämnd bestående av en ordförande och fyra ledamöter jämte personliga ersättare för dem. Minst två av ledamöterna jämte deras ersättare skall representera lantbrukarna i landskapet. Nämnden väljer inom sig vice ordförande för nämndens mandattid. Landskapsstyrelsen skall dessutom förordna en sekreterare, vilken inte samtidigt kan vara medlem i semesternämnden.

Nämndens medlemmar handlar under tjänsteansvar.

Närmare bestämmelser om de uppgifter som åligger semesternämnden utfärdas i landskapsförordning och genom reglemente.

6 §

Semesternämndens sekreterare och ledande lantbruksavbytare

Semesternämndens sekreterare sköter den löpande driften av avbytarverksamheten.

Om ledningen av och tillsynen över avbytarverksamheten kräver det kan landskapet anställa en ledande lantbruksavbytare.

Kompetenskrav för semesternämndens sekreterare och lantbruksavbytare fastställs av landskapsstyrelsen.

3 kap.

Avbytarverksamheten

7 §

Ansvaret för ordnande av avbytarverksamhet.

Landskapsstyrelsen skall ordna avbytarverksamheten genom att anställa ett tillräckligt antal lantbruksavbytare eller genom att köpa tjänster av en privat producent.

8 §

Landskapets avbytarverksamhet.

Landskapets avbytarverksamhet är organiserad som

1) ringavbytning, lantbruksavbytare är anställd med månadslön och betjänar en bestämd grupp av semesterberättigade lantbrukare som tillsammans med lantbruksavbytare gör upp om semester och veckoledighet under en längre tidsperiod eller

2) ambulerande avbytning, lantbruksavbytare är anställd med månadslön och tjänstgör för fristående lantbrukare som inte i förväg bestämt tidpunkt för ledigheten.

9 §

Semester

En lantbrukare har rätt att under ett kalenderår på ansökan få lantbruksavbytare i 22 dagar för semester. Ansökan om semester görs skriftligen på speciell blankett hos semesternämnden senast den sista januari under det år ledigheten önskas, dock inte senare än 14 dagar innan den planerade semesterns början. En försent inlämnad semesteransökan leder till att lantbrukaren förlorar rätten till semester med en dag per påbörjad försenad vecka. Har ansökan inte kommit semesternämnden tillhanda senast första vardagen i mars förlorar lantbrukaren rätten till lantbruksavbytare för semester under kalenderåret. Lantbrukaren har dock rätt att komplettera eller ändra sin ansökan efter tidsfristens utgång.

På ett lantbruk som har minst fyra men mindre än tio husdjursenheter och som drivs av två lantbrukare som båda har rätt till semester skall semestern tas ut samtidigt om lantbruket kan skötas av en lantbruksavbytare utan risk för störningar i driften av lantbruket. På lantbruk med större besättningar kan lantbrukarna ta semester vid olika tidpunkter.

10 §

Veckoledighet

En lantbrukare har rätt till veckoledighet under högst 12 dagar per år under förutsättning att landskapet har lediga lantbruksavbytare. Ansökan görs hos semesternämnden muntligen eller skriftligen i så god tid som möjligt. För denna tjänst betalar lantbrukaren en viss del av landskapets kostnader för lantbruksavbytare. Den del av kostnaden som lantbrukaren själv skall betala fastställs genom landskapsförordning.

Önskar en lantbrukare ytterligare ledighet och har landskapet lediga lantbruksavbytare kan lantbrukaren köpa deras tjänster mot full kostnadstäckning.

11 §

Lantbrukarens informationsskyldighet

Lantbrukaren skall i samband med att han ansöker om semester lämna uppgift till semesternämndens sekreterare om han vill utnyttja landskapets avbytarverksamhet, en lantbruksavbytare från ett privat avbytarföretag eller om han väljer att anställa en egen lantbruksavbytare.

Han skall även lämna uppgift om

- 1) antal och typ av husdjur,
- 2) mekaniseringsgraden på gården och
- 3) andra särskilda omständigheter som kan ha betydelse för skötseln av lantbruket samt i övrigt lämna den information som semesternämndens sekreterare begär.

12 §

Bestämmande av tidpunkten för uttagande av semester

Beslut om beviljande av semester eller veckoledighet skall fattas och meddelas lantbrukaren i tillräckligt god tid före den uppgivna tidpunkten för semestern eller veckoledigheten.

Kan semesternämndens sekreterare inte anvisa lantbrukaren lantbruksavbytare för semestern under den tid lantbrukaren önskar skall lantbrukaren ges besked om när lediga lantbruksavbytare finns och beredas tillfälle att ändra tidpunkten för semester och veckoledighet innan beslut fattas.

Samtycker inte lantbrukaren utan giltigt skäl till att ta semester eller veckoledighet eller en del därav under den tid som landskapet har lediga lantbruksavbytare har han förlorat sin rätt till ledigheten under denna tid. Detsamma gäller om lantbrukaren utan giltigt skäl vägrar ta emot den lantbruksavbytare som landskapet anvisat honom. Finns det

inga lediga lantbruksavbytare att tillgå har lantbrukaren rätt att på ansökan få resterande semesterdagar flyttade till nästa år.

Lantbrukare skall om möjligt förlägga sin semester, veckoledighet eller del därav till en tidpunkt då stora säsongbetonade eller för lantbrukets ekonomiska ställning viktiga arbetsuppgifter inte behöver utföras.

Om lantbrukaren på grund av sjukdom eller av annan godtagbar orsak inte kan ta semester under den tid då lantbruksavbytare reserverats för honom, kan semestern helt eller delvis framskjutas till en senare tidpunkt.

13 §

Följderna av en utökning av lantbruksavbytarens uppgifter

Om ett lantbruk drivs av två semesterberättigade lantbrukare och en lantbrukare under den andres semester inte fullgör de skyldigheter som ankommer på honom enligt den arbetsfördelning som gjorts upp med lantbruksavbytarens och inte heller ordnar en vikarie, anses han ha haft semester under de dagar som lantbruksavbytarens skött arbetsuppgifter som varit nödvändiga för att trygga lantbrukets fortsatta drift. Om det inte är möjligt att anse nämnda dagar som semesterdagar, skall den person som överlastat sina arbetsuppgifter på lantbruksavbytarens ersätta den del av kostnaderna för avbyttartjänsten som kan anses ha förorsakats av hans handlande.

14 §

Vikariehjälp

Begäran om vikariehjälp görs hos semesternämndens sekreterare. Både idkare av kreatursskötsel och lantbrukare som endast bedriver växtodling har rätt till vikariehjälp. Semesternämndens sekreterare gör en uppskattning över hur stor den totala arbetstiden är på lantbruket och hur stor del av den tiden som faller på den frånvarande lantbrukaren. Vikariehjälp beviljas endast om det inte finns någon annan inom lantbruket som har möjlighet att sköta den frånvarande lantbrukarens arbetsuppgifter.

För vikariehjälpen tas en timtaxa ut som inte får överstiga kostnaderna för produktionen av verksamheten. Hur timtaxan räknas ut framgår av landskapsförordning.

15 §

Avbrytande av vikariehjälp

Om det inte äventyrar lantbrukets fortsatta drift kan vikariehjälp avbrytas om det framkommer att den som får vikariehjälpen inte har behov av den eller om någon annan som arbetar i lantbruket än den som får hjälpen lösgör sig från sina uppgifter med hjälp av avbytarverksamheten. Om vikariehjälpen inte kan avbrytas skall lantbrukaren ersätta hela kostnaden för avbytarverksamheten.

16 §

Lantbruksavbytarens arbetsuppgifter

Omfattningen av en avbytar dag skall motsvara den genomsnittliga arbetstiden för den lantbrukare som lantbruksavbytare arbetar för.

Lantbruksavbytare skall, i enlighet med bestämmelserna i det reglemente som landskapsstyrelsen fastställt, sköta de arbetsuppgifter som i regel hör till kreatursskötseln samt andra nödvändiga göromål som hör till skötseln av lantbruket. Under tid som lantbruksavbytare ensam sköter driften av lantbruket skall han oavsett vad som överenskommits med lantbrukaren vid behov även göra övervakningsbesök för att trygga lantbrukets kreatursskötsel.

17 §

Icke landskapsanställd lantbruksavbytares arbetstid

En icke landskapsanställd lantbruksavbytares arbetstid anges i avbytar timmar som räknas ut med hjälp av en timnorm som uppskattas utgående från antalet kreatur och typ av kreatur, produktionsmetoderna och -förhållandena på lantbruket samt tidpunkten för avbytar verksamheten på sätt som stadgas närmare genom landskapsförordning.

4 kap.

Särskilda bestämmelser

18 §

Semesternämndens rätt till information

Semesternämnden har rätt att av skatte- och andra myndigheter för verkställigheten av denna lag erhålla erforderliga uppgifter och utredningar.

19 §

Andra uppgifter för landskapsanställda lantbruksavbytare

På ansökan av lantbrukare eller enligt särskilt avtal med sammanslutning av lantbrukare kan semesternämnden anvisa landskapsanställda lantbruksavbytare även för andra än i denna lag avsedda uppgifter. För dessa uppgifter uppbärs ersättning för de faktiska kostnader som landskapet åsamkas av lantbruksavbytarens lön, socialskydd och övriga utgifter.

20 §

Ersättningsanspråk

En lantbrukare som anser sig ha lidit ekonomisk skada på grund av arbete som en av landskapets lantbruksavbytare har utfört kan skriftligen yrka på ersättning hos semesternämndens sekreterare. I yrkandet, som skall ha inkommit till semesternämndens sekretera-

re senast 30 dagar från det att lantbrukaren fick kännedom om skadan, skall omständigheterna kring skadan och storleken på den ekonomiska förlust som lantbrukaren lidit anges.

21 §

Rättelseyrkande

Lantbrukare som är missnöjd med ett beslut som semesternämndens sekreterare eller den ledande lantbruksavbytare har fattat kan inom 14 dagar från den dag beslutet delgavs honom, skriftligen begära rättelse hos semesternämnden. Till rättelseyrkandet, som läggs till grund för semesternämndens prövning, skall anges vilket beslut som önskas rättat och de omständigheter som rättelseyrkandet grundar sig på.

22 §

Sökande av ändring

Beslut som semesternämnden har fattat med stöd av 21 § får överklagas till Ålands förvaltningsdomstol. Överklagandet skall ha inkommit till domstolen inom 30 dagar från delgivningen av beslutet. Fortsatt besvär till högsta förvaltningsdomstolen är möjligt bara när det gäller beslut som avser återbetalning av felaktigt utnyttjad avbytarverksamhet som avses i 13 eller 15 §.

Om ändringssökandet i övrigt och om delgivning av beslut gäller vad därom är särskilt stadgat.

23 §

Sekretess

Personer avlönade av landskapet som arbetar eller har arbetat som lantbruksavbytare får inte utan berörda personers tillstånd röja uppgifter om enskild eller familj som de på grund av sin ställning eller sitt uppdrag eller arbete fått kännedom om.

Sekretesskyldigheten utgör inget hinder för att uppgifter lämnas till en person som på tjänstens vägnar har rätt att få vetskap om vissa förhållanden.

24 §

Närmare bestämmelser

Närmare bestämmelser om verkställigheten och tillämpningen av denna lag kan utfärdas genom landskapsförordning.

25 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den

Åtgärder för verkställigheten av denna lag får vidtas innan lagen träder i kraft.

Genom denna lag upphävs landskapslagen om avbytar-service för lantbrukare (14/86).

Mariehamn den 11 september 1997

L a n t r å d

Roger Jansson

Föredragande ledamot

Anders Eriksson

